

Vestfoldo lietuvių bendruomenės lituanistinė mokyklėlė „Gandriukas“ – pažinimo, atradimų, džiaugsmingo bendravimo salelė Norvegijoje

Deimantė ŽUKAUSKIENĖ

Vestfoldas yra apskritis Norvegijos pietrytinėje dalyje, įsikūrusi Oslofjord pakrantėje, kurioje yra nemažai salų. Regionui būdingos lygumos, kuriomis teka Niumdalslogeno upė, tik šiaurės rytinė pusė kalnuota. Vestfolde nuo 2013 metų pradžios gyvuoja dar palyginti jauna lietuvių bendruomenė. Bendruomenė nėra didelė, tačiau tvirta, aktyvi ir kūrybinga. Prieš beveik dešimtmetį duris atvėrė ir Vestfoldo lietuvių bendruomenės kuriojama lituanistinė mokyklėlė „Gandriukas“. Mokykla – patraukli, atvira naujovėms, draugiška, auganti ir tobulėjanti su kiekvieno vaiko pažanga, tačiau, kaip liudija mokyklos įkūrėjai, pradžia tikrai nebuvo lengva, trūko patirties, žinių, palaikymo, bet buvo daug noro ir entuziazmo. Įžvalgomis apie lituanistinės mokyklos misiją, veiklas, kasdienius iššūkius ir lituanistinio ugdymo bei švietimo tobulinimo gaires su „Pasaulio lietuviu“ pasidalijo mokyklos vadovė, pedagogė, daugelio emigrantų norvegų kalbos mokytoja, dainininkė ir aktyvi Vestfoldo lietuvių bendruomenės (VLB) narė Vaida Zebra, profesionali žurnalistė, VLB atstovė informacijai, taip pat mokyklos metraštininkė Jurgita Jurevičienė, renkanti archyvinę medžiagą ir po truputį „lipdanti“ mokyklos istoriją, ir šaunus „Gandriuko“ mokytojų kolektyvas.

Lituanistinė mokyklėlė Gandriukas,
logotipo autorė Milena Koles

Nelengva pradžia

Jurgita Jurevičienė pasakoja, jog mokyklos įkūrimo istorija, kaip jau minėta anksčiau, siekia 2013 metus, kai pedagogė ir aktyvi Vestfoldo Lietuvių bendruomenės narė Aldona Ramutė Hansen ėmėsi iniciatyvos, įregistravo mokyklą ir kartu su bendraminčiais pradėjo veiklą. Poreikis įsteigti lituanistinę mokyklą kilo natūraliai, nes tiek emigravusiems iš Lietuvos, tiek Norvegijoje gimusiems lietuviams trūko lietuvių kalbos įgūdžių, bendravimo, tradicijų puoselėjimo. Moteris teigia, jog mokyklos veiklos pradžia buvo nelengva dėl lietuvių emigrantų pasyvumo, priemonių lituanistinėms mokykloms ir paties palaikymo stokos. Pasak mokyklos administratorės J. Jurevičienės, lig šiol steigėjas ir nuolatinis partneris, teikiantis visokeriopą paramą mokyklai, yra Vestfoldo lietuvių bendruomenės aktyvas, kurį sudaro 5 asmenų taryba ir savanoriai. „Iš Lietuvos dėmesio beveik nebuvo iki 2021 metų, sulaukta tik simbolinių dovanėlių, o Lietuvos ambasada Norvegijos karalystėje palaikė morališkai ir simbolinėmis dovanėlėmis, tokiomis kaip knygos, suvenyrai. Šiemet ambasados atstovė Gina Kazlauskienė dalyvavo atidarymo šventėje, pakvietė nuotoliniu būdu susipažinti su nauju ambasadoriumi Jonu Mažeika“, – pasakoja moteris.

Mokslo metų pradžia Gandriuko lituanistinėje mokykloje, 2022 m. Mokyklos archyvo nuotr.

Auganti mokykla

Jurgita Jurevičienė pabrėžia, jog Vestfoldo lituanistinė mokyklėlė „Gandriukas“ – neformali ugdymo įstaiga, nerengianti mokinių lietuvių kalbos egzaminams. „Daugelis turime karčios patirties iš Lietuvos, tad dirbame bendradarbiaudami, o ne konkuruodami“, – sako moteris. Tai ne „švietimo paslaugas“ teikianti įstaiga, o pažinimo, atradimų, džiaugsmingo bendravimo salelė. Priklausomai nuo vaikų skaičiaus, mokykloje paprastai dirbdavo 3 ar 4 mokytojos, bet, kaip teigia J. Jurevičienė, jas surasti, pakviesti dirbti taip pat nebuvo lengva. Komanda dažnai keitėsi, mokytojos taip pat migravo, keitė gyvenamąją vietą, negalėdavo dirbti dėl didelio užimtumo pagrindiniuose darbuose ir panašiai. Pradžioje mokytojos dirbo neatlygintinai, tačiau vėliau joms buvo skirtos algos. Šiuo metu mokykloje dirba 4 mokytojos: Rūta Monkevičienė, Gintarė Belevičienė, viena asistentė Jūratė Dirdienė (dirba su mažiausiais 3–4 metų vaikais), Andžela Gudaitienė (5–7 m. vaikais), Lina Maslauskienė (8–11 m. vaikais), viena vikarė Vilma Valiūnienė (pagal norvegų sistemą – pavaduojanti mokytoja), vadovė Vaida Zebra,

administratorė Jurgita Jurevičienė ir finansus tvarkanti Svetlana Pupininkienė. Pamokos vyksta du kartus per mėnesį, šeštadieniais. Į mokyklėlę priimami vaikai nuo 3 iki 14 metų amžiaus. Vaikai į grupes skirstomi pagal lietuvių kalbos mokėjimo lygį, grupių skaičius yra koreguojamas pagal poreikius bei galimybes. Reikalui esant vaikas gali pradėti lankyti pamokas bet kuriuo mokslo metų laiku, bet paprastai taip daryti nerekomenduojama. Lituanistinės mokyklėlės „Gandriukas“ administratorė Jurgita Jurevičienė džiaugiasi, jog šiuo metu mokykla pasiekė rekordinį mokinių skaičių – 45 ir vis dar atsiranda norinčių ją lankyti. „Pagal vaikų skaičių esame vidutinė lituanistinė mokykla Norvegijoje, nes didžiųjų miestų – Oslo, Bergeno, Stavangerio mokyklose mokinių yra beveik dvigubai daugiau“, – komentuoja J. Jurevičienė.

Mokytojos apie ugdymą

Kaip rašoma Vestfoldo Lietuvių bendruomenės svetainėje, čia daug kūrybinės laisvės mokytojoms, kurios savo pamokose pritaiko lituanistinėms mokykloms skirtą mokomąją medžiagą, vadovėlius, pratybas, lavinamuosius pratimus ir supažindina mažuosius su meninės raiškos priemonių galimybėmis, siūlo kurti kartu. Mokytojos taip pat čia supažindina su lietuvių liaudies tradicijomis, papročiais, geografija, istorija, kalendorinėmis ir valstybinėmis šventėmis. Šeimos kviečiamos tiek į mokyklėlėje, tiek į VLB organizuojamus viešus renginius: švenčiamos Užgavėnės, Velykos, Joninės, Liepos 6-oji ir kitos patriotinės šventės, taip pat Adventas, Kalėdos. Būtent per šias, tradiciškai šeimoms su vaikais skirtas šventes kuriamas vaikų ryšys su Lietuva, palaikant lietuviybę, pilietiškumą, pasididžiavimo savo šaknimis jausmą. Vaikams atliekant paprasčiausias užduotis, viktorinas, žaidimus, daineles, spektakliukus ugdomas kūrybiškumas, draugiškumas, pastabumas.

veiklos

mokomės

Mažiausius lietuviukus ugdomi mokytoja Rūta Monkevičienė pasakoja, jog savo

pamokose moko ne tik lietuvių kalbos, tautosakos, lietuviškų tradicijų, bet ir skaičiuočių, pasakėlių, eilėraščių, dainelių, ritmikos, atidumo ir gražaus bendravimo. „Šis pusmetis skirtas metų laikams, o kitas – Lietuvos istorijai“, – sako mokytoja. Pasak pedagogės, mažieji į mokyklą ateina noriai, o sunkiausia mokantis lietuvių kalbos yra gramatika. Tad ir geriausia jos mokytis ir lavintis per žaidimus, daineles, pasakas ir užduoteles, kurias vaikai atlieka jaukiai įsitaisę ant grindų, nes mažieji neišsėdi trijų pamokų ant kėdžių prie stalų. Kartais užduodami ir labai lengvi namų darbai, pavyzdžiui, smagiai nuspalvinti raideles, kurios dar būna išpuoštos ir ornamentais. Namų darbai dar būna Rudenėlio ar Kalėdų šventės dainelių, šokių kartojimas ir mokymasis, tokią užduotį vaikai gavo ir dabar. Anot R. Monkevičienės, daugiausia lietuvių kalbą vaikai girdi tik namų, draugų aplinkoje, išskirtiniais atvejais – darželyje, kur yra lietuvių vaikų arba dirba lietuvė auklėtoja. Šiuo metu mažųjų grupėje yra vienas lietuviškai nekalbantis berniukas iš mišrios šeimos.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikus daugiausia mokanti Andžela Gudaitienė pabrėžia: „Pamokose kalbame ir rašome tik lietuviškai, visaip turtindami žodyną. Maniškiams sunkiausia yra ilgosios ir trumposios balsės, nosinių raidžių rašyba, dvibalsiai, e ir è. Kadangi Norvegijoje tokių raidžių nėra.“ A. Gudaitienė priduria, kad pamokų skaičius yra nedidelis (per pusmetį susirenkama 8–10 kartų ir vyksta po tris pamokas), todėl ir mokymasis labai skiriasi nuo Lietuvoje vykstančių pamokų. Užsienyje pamokėlės vyksta daugiau žaidimo forma. „Mano grupėje visi vaikai kalba lietuviškai. Vaikai noriai klausosi pasakų, inscenizuoja jas, žaidžia įvairius žaidimus, ratelius. Vaikai nėra įpareigojami atlikti namų darbų. Pamokų sėkmę lemia tai, kaip mes, mokytojos, pasiruošiame joms. Kuo labiau sudomini vaiką – tuo geriau“, – sako pedagogė.

Kalėdos 2019 m., žvakių gamyba

Su pradinių klasių ir vyresniais mokiniais dirbanti pedagogė Lina Maslauskienė pamokose skatina domėtis Lietuva, suvokti savo lietuviškąją tapatybę. Daugelis vaikų gimtąją kalbą girdi tik namų aplinkoje. Kai kurie iš jų dar bendrauja laisvalaikio su lietuvių vaikais. „Integruotai pateikiame žinias apie Lietuvos istoriją, etninę kultūrą, valstybingumo atributus. Supažindiname su svarbiausiais literatūros kūrinių ir autorių“, – priduria mokytoja. Pasak mokytojos, vaikai noriai mokosi lietuvių kalbos, o sunkiausia jiems mokantis yra gramatika, skyryba, minčių dėstymas, sakinio formavimas. Vyresniems vaikams užduodami namų darbai. Užduotys nesudėtingos, skirtos įtvirtinti, tarkim, gramatinėms žinioms, kurių mokėsi tą dieną pamokoje. Taip pat pedagogė rekomenduoja daugiau skaityti lietuvių kalba, parenka tekstus, kūrinius, kuriuos vaikai gali skaityti namuose. Mokytoja Lina Maslauskienė pažymi, jog pamokos užsienyje gyvenantiems mokiniams skiriasi dar ir tuo, kad jų nedaug ir per trumpą laiką reikia integruotai pateikti įvairios informacijos. „Sudėtinga perteikti visas žinias, kad jie kalbą gerai išmokytų ir tobulintų mokymdamiesi kasdien. Tai dar priklauso ir nuo to, kiek tėvai tam skiria laiko lavindami su savo vaikais namuose“, – tvirtina

pedagogė.

Iššūkių ne vienas

Kaip ir dažna lituanistinė mokykla, ypač veikianti jau ne vienerius metus, taip ir ši savo veikloje susiduria su aibe iššūkių. Vestfoldo lietuvių bendruomenės lituanistinės mokyklėlės „Gandriukas“ vadovė Vaida Zebra teigia, jog labai sunku rasti patalpas, kuriose ne tik būtų mokymui tinkamos klasės, bet ir erdvė, tinkama mokyklos renginiams: „Šiuo metu tokias patalpas nuomojamos ir labai tuo džiaugiamės“. Kitas, ne mažesnis iššūkis – rasti entuziastingų mokytojų, kurie į mokymą žiūrėtų plačiau, per humanistinę prizmę, norėtų mokyti į gylį, kurie išdrįstų kartkartėmis pabėgti nuo tradicinių mokymo metodų, vadovėlių ir pratybų. Dar ne mažiau svarbu tą entuziastingą mokytoją išlaikyti mokyklos kolektyve ilgiau. „Mūsų lituanistinė mokykla renkasi mokyti kas antrą šeštadienį. Jeigu mokykla dirbtų kiekvieną savaitgalį, ko gero, būtų sunku rasti pedagogų, pasiryžusių aukoti kiekvieną savo savaitgalį kad ir labai kilniam lietuviybės puoselėjimui bei lietuvių kalbos mokymui“, – paaiškina mokyklos vadovė.

Užgavėnės 2020 m.

Ižvalgos ateičiai

Paprašyta pasidalinti savo ižvalgomis, kuo Lietuvos mokslo ir švietimo institucijos galėtų padėti organizuojant lituanistinį švietimą, lituanistinės mokyklėlės vadovė V. Zebra pirmiausia pabrėžia, kad reiktų atsižvelgti į šalių kultūrinius skirtumus: „Norvegijoje žmonės kitaip planuoja savo laiką. Jau mokslo metų pradžioje savivaldybės turi aiškų planą, kada per mokslo metus bus vaikų atostogos, šventinės dienos ar paskutinė mokslo metų diena. Tą bendrą metų kalendorių kiekviena mokykla papildo savo šventėmis, minėjimais, planuojamais tėvų susirinkimais ir jis išsiunčiamas pirmomis mokslo metų savaitėmis, nes žmonės įpratę planuoti pusmečius ir metus į priekį.

Lietuvos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai pavaldžios institucijos rengia daug gražių projektų, BET – kartais kokio nors konkurso paskelbimas net du mėnesius prieš patį renginį jau būna per vėlu mums, lituanistinėms mokykloms. Daugelio gražių idėjų ir konkursų mes atsisakome, nes dalyvavimas reikštų visko darymą paskubomis, neįsigilinant į to projekto prasmę arba pasiūlytas projektas dubliuojasi su renginiais mokyklėlėje, vaikų atostogomis mokyklose ir pan. Mums svarbu išlaikyti visko, ką darome, prasmingumą.“

Mokyklos vadovė taip pat mini ir kitą labai svarbų aspektą: trūksta ir labai norėtųsi motyvuojančių projektų, iniciatyvų, kuriuose dominuotų smagaus dalyvavimo ir vaikų lietuvių, gyvenančių visame pasaulyje, sujungimo elementai, pavyzdžiui, kai kokio nors konkurso penki ryškiausi dalyviai, paruošę įdomiausią, kūrybingiausią projektą (dainą, pasaką, pasirodymą, mokslinį tyrimą ir pan.), yra pakviečiami į vaikų ar lituanistinių mokyklų konferenciją, rengiamą virtualioje erdvėje ar susitinkant fiziškai. „Mums, išsibarsčiusiems pasaulyje, svarbu jaustis Lietuvos dalimi. Bet kokia iniciatyva, skatinant pozityvų vaikų sąlytį su Lietuva, ne popierinį, o gyvą, tikrą, išgyvenant pozityvią emociją, kurtų didžiavimąsi savo identitetu, šaknimis, tradicijomis, kalba ir skatintų prisirišimą bei meilę Lietuvai. Todėl norėtųsi įdomių, ilgalaikių, prasmingų projektų, kurie arba sujungtų lituanistines mokyklas tam tikruose regionuose, kontinentuose, visame pasaulyje, arba kurtų santykį su Lietuva ir Lietuvoje gyvenančiais vaikais. Visai neseniai sužinojau, kad Lietuvoje buvo organizuojamos edukacinės stovyklos užsienyje gyvenantiems lietuvių vaikams. Taip ir nepavyko gauti kontaktų, kaip į tas stovyklas patekti. Jomis pasidžiaugęs asmuo pabrėžė, kad dalyvių skaičius buvo labai ribotas. Tokios stovyklos yra labai prasmingos, ypač šeimoms, jau

nebeturinčioms artimųjų Lietuvoje, pas kuriuos galėtų grįžti. O ypač prasmingos vaikams dėl lietuvių kalbos vartojimo, prisilietimo prie istorijos, geografijos, tautosakos, tradicijų ir visko, kuo graži mūsų Lietuva“, – dėsto Vaida Zebra.

Nors ir kyla įvairių iššūkių, mokyklos vadovė Vaida Zebra džiugiai dalijasi mokyklos ateities vizija: „Norėtusi, kad mūsų lituanistinė mokykla taptų savotišku lietuvių kultūrinio centru, buriančiu šeimas mokytis lietuvių kalbos, ją vartoti, dalyvauti lietuviškos dainos, padavimų, tautosakos, poezijos, istorijos vakaruose, puoselėti tradicijas; centru, kuriame atsigauna širdis, o džiugūs patyrimai sukuria didžiavimosi savo šaknimis jausmą.“

Taigi norėtusi palinkėti Vestfoldo Lietuvių bendruomenės lituanistinei mokyklėlei „Gandriukas“ tvirtumo, augimo ir toliau puoselėti lietuvių ir nuoširdžiai dirbti lituanistinio švietimo darbą, o mokiniams ir jų tėveliams neprarasti smalsumo, entuziazmo ir domėtis, skleisti žinią apie Lietuvą, jos kultūrą ir tradicijas.

Mokyklos archyvo nuotraukos

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.

www.pasauliolietuvis.lt